

Religion i media och den kritiska hållningen

Under några år har religion i allmänhet och kristendom i synnerhet varit en viktig angelägenhet för media. Under hösten 2002 diskuterades tro och vetande i olika dagstidningar, TV-program och radiokanaler. Våren 2003 kom sedan debatten kring den historiska trovärdigheten hos jungfrufödseln och mirakelberättelserna i Nya testamentet, som hade sitt epicentrum i *Svenska Dagbladet*, på Brännpunktsidan, men gav svallvågor långt utanför SvD:s sidor. Den här våren har sett ett enormt medialt intresse kring Mel Gibsons Jesus-film *The Passion of the Christ*. Få filmer, om ens någon, har debatterats så flitigt innan den ens haft premiär i Sverige. Med anledning av Gibsons film har radio, TV och dagstidningar också själva uppmärksammat fenomenet «religionens återkomst» i populärkulturen.

Inte bara i bevakningen av populärkultur har intresset för religion uppmärksamrats, utan på sätt och vis har religion varit en del i den tragiska men tydligen medialt kittlande händelser från den senaste tiden. Knutby-mordet är ett exempel från Sverige. Möjligen är intresset för Knutby i media inte bara en effekt av sensationslystnad; författaren Anita Goldman har yttrat att det snaskiga intresset för Knutby är baksidan av en stor längtan.

Det ökade mediala intresset för religion har föranlett ett antal skribenter att efterlysa en kritisk hållning till religionen. Så hävdade filosofen och skribenten Thomas Anderberg i *Dagens Nyheter* den 2 februari under rubriken «Varning för religioner!» att det som börjar i en öppen hållning till religiösa rörelers politiska anspråk från samhällets sida mycket väl kan sluta som i Knutby. Det finns, menar Anderberg, en «religionernas kvarhängande intolerans och vi-och-dem-politik» som inte alls är försvunnen utan som nu vädrar morgonluft i och med det ökade intresset och den minskade vaksamheten för religion i samhället. Anderbergs poäng är att det inte är «tolerant» mot dem som utsätts för religioners maktanspråk och förtryck att samhället i toleransens namn bagatellisera olika religioners anspråk.

Likaså menar Amelie Björck i artikeln «Den andliga öppenheten är så sårbar» från *Göteborgs-Postens* kultursida den 10 februari att det finns många tecken på en andlighetens och religiositetens återkomst, och att den «religionsfilosofiska och teologiska forskningen blomstrar». Detta nya intresse för religion kan lätt utnyttjas av «självssäkra, karismatiska, religiösa krafter som väntar på att fylla det andliga tomrummet» och därför efterlyser Björck liksom Anderberg en «ökad humanistisk vakthållning» gentemot de mer slutna samfundens politiska anspråk.

Anderberg och Björck pekar båda på behovet av ett kritiskt omdöme inför religioner och religiositet. Allt som tyder på religion och andlighet är naturligtvis inte något som bör uppmuntras, utan tvärtom ställs allas vår kritiska omdömesförmåga som samhällsmedborgare här inför nya utmaningar. Man kunde emellertid önska att både Anderberg och Björck hade gått ett steg längre i betoningen av ett självkritiskt förhållningssätt, såväl från en humanistisk som en religiös livshållning. Om nu ett tidigare så självsäkert folkhem hotas av självsäkra religiösa rörelser finns det kanske anledning att fundera på i vilken mån de faktiskt delar en gemensam attityd och möjligen påverkats av varandra. Den kritiska vakthållningen inom ramen för den kristna traditionen kallas för teologi. I dagens öppnare klimat finns möjligheten att tro att humanistiska och teologiska perspektiv skulle kunna lära av varandra i en ökad utsträckning, om målet är en kritisk hållning.